

DEBATT

ERIK ROSSANDER:

Strategiskt överfall

Wilhelm Agrell har glädjande nog med vanlig frejdighet ställt upp i debatten om försvar mot strategiskt överfall. Han gör det med ett relativt långt inlägg i 2/89, där han både understryker riskerna för ett sådant överfall och understödjer kritiken mot ÖB:s förslag till skyddsstyrkor. Han har också vänligheten att uppmärksamma mitt inlägg i nummer 8-9/88 där jag föreslår att vi bör utnyttja vårt värnpliktsystems fördelar genom att "ofta, snabbt och billigt kunna höja vår beredskap beroende på skiftningar i det säkerhetspolitiska klimatet". Däremot anser han inte mitt resonemang helt övertygande på grund av att beredskapshöjningar är en vanskelig metod att lita till. Dels "torde politiska beslut om inkallelser komma att styras av en rad olika faktorer av vilka beredskapshänsyn bara är en" och dels "måste man beakta de totala samhällsekonomiska kostnaderna för oplanerade och omfattande inkallelser...".

Eftersom Agrell gjorde det enkelt för sig genom att han inskränkt sig till att förkasta de presenterade förslagen och avstått från att redovisa en egen idé till lösning (utom i det att han säger att det krävs... "strukturella förändringar i försvaret av ett mycket genomgripande slag..."), får jag begränsa mig till att försöka bli mer övertygande rörande mitt eget förslag.

Alltså: skall man försöka hantera riskerna med ett mycket överraskande angrepp måste man granska två förhållanden:

- 1) Kan vi få någon förvarning, och kommer vi i så fall att reagera på den?
- 2) Hur skall vi se till att vi vid behov har en adekvat styrka under vapen?

Jag tror alltså att vi kan få förvarning på en mängd olika sätt; bl a värdering av den politiska utvecklingen och iakttagelser av militära förberedelser. Genom beredskapshöjningar – också på svaga indikationer – kan vi därför få den militära kapacitet som kan avhålla från angrepp. Jag håller med Agrell om att det kan bli svårt att få "politisk sanktion för inkallelse av de sämst utbildade och minst allsidiga förbanden", men de förband jag talar om är de som är välutbildade och välutrustade.

Wilhelm Agrell anför att föreställningen om de samhällsekonomiska konsekvenserna av inkallelse av 100 000 man kommer att spela en "avgörande roll" (i förmodar jag han avser, avhållande riktning). Det är klart att han har en poäng men för det första har jag aldrig talat om 100 000 man och för det andra tror jag inte ens en sådan volym är samhällsekonomiskt katastrofal. Hur många var sjuka i influensa strax före jul? Till skillnad från vid en arbetsmarknadskonflikt som Agrell jämför med tar man väl här ut män som i första hand skall bidra till försvaret – inte åstadkomma största möjliga skada för arbetsgivaren?

Men något måste vi ju göra. Även om vi tar med förbättringar som innehåller "strukturella förändringar... av ett mycket genomgripande slag", handlar det ändå slutligen om att vi bör ha soldater och vapensystem tillgängliga i sådan mängd att de i varje given situation kan ge intryck av att kunna så allvarligt störa ett överrumplingsförsök att angriparen hellre avstår, utan att det kostar (i vid bemärkelse) oss själva för mycket.

Om man beaktar alternativen och deras svagheter

- utnyttja värnpliktiga under grundutbildning, vilket innebär insats med ej färdigutbildad personal,
- "stående" värnpliktsförband genom förlängd tjänstgöring efter utbildningstiden vilket ständigt kostar mycket pengar och ger angriparen alla möjligheter att beräkna sin insats eftersom vår är fullt mätbar,
- "stående yrkesarmé", vilket innebär brott mot värnpliktsidén och enorma kostnader för ett för litet försvar eller

- inkallelser vid behov, vilket innehåller risken att man är för sent ute, kan jag fortfarande inte annat än rekommendera det sista alternativet. Glöm inte att det i sig innehåller en icke föraktlig styrka "stående förband" ur marinen och flygvapnet och bygger alltså på kompletterande inkallelser redan vid svaga indikationer på kris eller oroligheter.

WILHELM AGRELL:

En replik

Det är förvisso riktigt att jag i min artikel i SvT 2/89 avstod från att presentera något detaljerat förslag till lösning av de problem som hotet från ett strategiskt överfall ställer den svenska försvarspolitik och försvarsplaneringen inför. Mitt huvudsyfte var att kritisera de resonemang som på skilda håll förts om våra möjligheter att få och reagera på förvarning och de förslag till åtgärder som skisseras bl a i Försvarsmaktutredning 88 och Försvarsmaktsidé 2000, liksom i Rossanders inlägg i SvT 8-9/88. Att jag än så länge inte vill precisera ett eget förslag borde inte förta värdet i en kritik av dem som redan ligger på bordet. Det är ju, eller borde i vart fall vara, utifrån en sådan granskning som debatten kan bidra till att klarlägga var de konstruktiva lösningarna bör sökas.

Utgångspunkten för mitt resonemang är att jag, till skillnad från Rossander, har en betydligt mer skeptisk hållning till våra möjligheter att *erhålla, tolka* och inte minst *reagera på* de varningssignaler som faktiskt kan komma att föregå ett strategiskt överfall. Här finns osäkerheter som vi aldrig kan trola bort och som vi är tvungna att anpassa försvarsstrukturen efter.

Detta leder till att jag har svårt att dela Rossanders syn på hur vi skall kunna skapa en förmåga att vid behov disponera tillräckliga militära resurser för att omöjliggöra ett framgångsrikt strategiskt överfall. Osäkerheten kring våra förvarningsmöjligheter är nyckelproblemet, inte minst därför att angriparen kan manipulera dessa möjligheter i flera olika avseenden. För den som verkligen tror på våra